

Inger Oterholm
Elisabeth Brodtkorb
Ingri-Hanne Brønne Bennwik
Mari Dalen Herland
Hanne Maria Bingen
Ellen Luckman

Hvordan sikre best mulig tilbud for barnevernsungdom i overgangen til voksenlivet?

Prosjektnummer 164018

VID

Hvordan sikre best mulig tilbud for barnevernsungdom i overgangen til voksenlivet?

Prosjektnummer 164018

**Inger Oterholm
Elisabeth Brodtkorb
Ingri-Hanne Brønne Bennwik
Mari Dalen Herland
Hanne Maria Bingen
Ellen Luckman**

VID rapport 2017/1

Denne rapporten er utgitt av

VID vitenskapelige høgskole
Postboks 184, Vinderen
N-0319 Oslo
<http://www.vid.no/>

Rapport: 2017/1

ISBN: 978-82-93490-06-7 elektronisk

ISSN: 2464-3777

Elektronisk distribusjon:

VID vitenskapelige høgskole
www.vid.no

Omslag

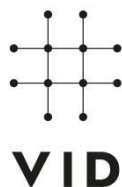
Dinamo

Opphavsrettigheter

Forfatteren har opphavsrettighetene til rapporten.

Nedlasting for privat bruk er tillatt.

Mangfoldiggjøring, videresalg av deler eller hele rapporten er ikke tillatt uten avtale med forfatterne eller Kopinor.

Forord

Hensikten med prosjektet er å bidra til refleksjon og utvikling av god praksis for oppfølging av unge med barnevernsbakgrunn i overgangen til voksenlivet.

Prosjektet er finansiert av KS. Vi vil takke for et godt samarbeid og at vi har fått gjennomføre et viktig og interessant oppdrag. Vi retter også en stor takk til ansatte i barneverntjenesten og på NAV-kontorene i de kommunene som har deltatt i prosjektet. Takk for alt dere har lært oss i arbeidet med dette prosjektet, og at dere har tatt dere tid til å dele av deres tid og erfaringer. Av forskningsetiske hensyn er kommunene ikke nevnt ved navn.

Vi takker også representanter fra Landsforeningen for barnevernsbarn og andre ungdommer som også har delt av sin tid og sine erfaringer og pekt på hva som har betydning for at støtten fra barneverntjenesten og NAV-kontoret skal bli best mulig.

Med hilsen

Ingri-Hanne Brønne Bennwik, Hanne Maria Bingen, Elisabeth Brodtkorb, Mari Dalen Herland, Ellen Luckman og Inger Oterholm (prosjektleder) ansatte ved VID høgskole.

Oslo, 31.01.2017

Innhold

Forord	3
Innhold og ansvarsdeling.....	5
Bakgrunn for prosjektet	5
Problemstilling og prosjektinnhold	9
De ulike prosjektdelene.....	10
Nettsidene	10
Kunnskapsoppsummering	11
Kompetanseforum.....	14
Intervju med ungdom.....	15
Referansegruppe og nettverk.....	16
Forskningsetiske overveielser	17
Avsluttende oppsummering	18
Referanser	18
Vedlegg.....	21

Innhold og ansvarsdeling

Dette er en oppsummeringsrapport over bakgrunn, innhold og gjennomføring av prosjektet «Hvordan sikre best mulig tilbud for barnevernsungdom i overgangen til voksenlivet? Prosjektet er gjennomført på oppdrag fra KS.

Resultatene i prosjektet synliggjøres i hovedsak gjennom en kunnskapsoppsummering og materiale som publiseres på nett. Det er derfor omtalt kortfattet i denne rapporten. Rapporten har hovedfokus på arbeidsprosessen og grunnlaget for innholdet i prosjektets produkter.

Inгри-Hanne Brænne Bennwik har hatt hovedansvaret for kunnskapsoppsummeringen sammen med Inger Oterholm. Som en del av kunnskapsoppsummeringen ble det holdt et erfaringsseminar med utvalgte kommuner/bydeler. Dette ble gjennomført av Inger Oterholm, Elisabeth Brodtkorb og Inгри-Hanne Brænne Bennwik. Elisabeth Brodtkorb, Mari Dalen Herland og Inger Oterholm har hatt ansvar for kompetanseforum. Intervju med ungdom er gjennomført av Mari Dalen Herland. Nettsidene er utarbeidet i fellesskap med hele prosjektgruppen. Inger Oterholm og Elisabeth Brodtkorb har likevel hatt hovedansvaret for tekstutforming. Hanne Maria Bingen har arbeidet med tilrettelegging for elektronisk publisering sammen med Elisabeth Brodtkorb og Inger Oterholm. Ellen Luckman har hatt ansvar for administrativ tilrettelegging og økonomistyring. Inger Oterholm har vært prosjektleder og har hatt hovedansvaret for å skrive projektrapporten.

Bakgrunn for prosjektet

Ungdoms overgang til voksenlivet innebærer mange ulike overganger. Det handler om å flytte hjemmefra, ta utdanning, begynne i arbeid, gå fra å være forsørget til å forsørge seg selv, etablere seg med egen bolig, etablere nye relasjoner, kanskje med partner og barn og så videre. Overgangen til voksenlivet for unge med barnevernsbakgrunn blir beskrevet som akselerert og komprimert. Ofte må de forholde seg til mange overganger samtidig (Stein, 2004, 2012). Overganger gir muligheter, men kan også innebære utfordringer der en har behov for ny kunnskap, støtte og tilrettelegging for at det skal bli en god overgang. For mange unge med barnevernsbakgrunn handler det også ofte om en overgang mellom ulike tjenester som kan gi oppfølging. Det innebærer skifte av personer, men også en overgang mellom barne- og voksentjenester, slik som fra barneverntjenesten til NAV-kontoret, fra barn- og ungdomspsykiatrisk behandling til voksenpsykiatrisk osv. Det vil være en annen tilrettelegging i tjenester for barn enn for voksne. Det kan også innebære overganger mellom tjenester i flere kommuner, f.eks. når ungdom er plassert i en annen kommune enn omsorgskommunen og får behov for tjenester fra NAV-kontoret i oppholdskommunen. Overganger mellom

tjenester kan stille store krav til koordinering av arbeidet. Tjenestenes arbeid med overganger handler både om forberedelse til overgangen, selve overgangen og tiden etter overgangen.

Unge med barnevernsbakgrunn

Ungdom med barnevernsbakgrunn har ofte opplevd større belastninger enn andre ungdommer på grunn av mangler i omsorgen de har fått, og de utgjør således en utsatt ungdomsgruppe. De strever mer på flere områder som unge voksne enn ungdom som ikke har en slik bakgrunn. Ungdom med barnevernsbakgrunn har en høyere risiko for blant annet ikke å fullføre utdanning, for å utvikle dårlig fysisk og mental helse, for arbeidsledighet og rusmisbruk (Backe-Hansen, Madsen, Kristofersen & Hvinden, 2014; Clausen & Kristofersen, 2008). Av bostedsløse under 20 år har 13 prosent gått ut av barnevernets omsorg (Dyb & Johannessen, 2013). To tredeler av ungdom som har hatt tiltak i barnevernet, mottok sosialhjelp en eller flere ganger i perioden 1997-2005 (Clausen & Kristofersen, 2008). Tilsvarende andel i et tilfeldig sammenligningsutvalg var 15 prosent. Når ungdom i barnevernsutvalget hadde blitt mellom 30 og 42 år var andelen som hadde oppnådd minst videregående utdanning på 40 prosent, mens i et tilfeldig sammenligningsutvalg var det 80 prosent.

Ungdom flest får ofte støtte hjemmefra i overgangen til en voksentilværelse (Hellevik, 2005). Unge med barnevernsbakgrunn opplever i mindre grad denne støtten. De har heller ikke samme mulighet til å flytte tilbake til sine omsorgspersoner som mange andre benytter seg av (Hjort & Backe-Hansen, 2008; Stein, 2012). Foreldrene kan fortsatt være i en problematisk livssituasjon og ungdommene kan oppleve å måtte være støttepersoner for sine foreldre (Helgeland, 2003; Hjort & Backe-Hansen, 2008; Höjer & Sjöblom, 2010; Stein, 2012). Fosterforeldrenes rolle kan også oppleves usikker og uklart når ungdommen blir myndig (Bakketeig & Mathisen, 2008; Oterholm, 2015). I fosterhjemsmeldingen er det anbefalt at fosterforeldrene får en tydeligere forankret rolle i ungdommens overgang til en voksentilværelse (Meld. St. 17 (2015-2016), 2016).

Tiltak for unge med barnevernsbakgrunn

Unge med barnevernsbakgrunn kan i alderen 18 til 23 år få oppfølging både fra barneverntjenesten og NAV-kontoret. Beslutninger om videre tiltak, ettervern, etter barnevernloven for unge over 18 år, kan handle om å forlenge eksisterende tiltak, sette inn nye- eller å avslutte tiltak. Ungdommene er i ulike omsorgssituasjoner ved fylte 18 år. De fleste med barnevernstiltak bor hos sine biologiske foreldre og får hjelpetiltak. Det mest brukte omsorgstiltaket er fosterhjem, men noen bor også i ungdomshjem.

Ettervernstiltak forutsetter samtykke fra ungdommen (barnevernloven, 1992, § 1-3). Både vedtak om innvilgelse og avslag på tiltak er et enkeltvedtak og skal begrunnes ut i fra barnets beste. «Formålet med tiltak etter fylte 18 år er å bidra til at ungdommene opplever overgangen til en selvstendig voksentilværelse som trygg og forutsigbar. (...) Det overordnede målet med tiltak etter 18 år er at ungdommene gradvis skal settes i stand til å greie seg på egen hånd» (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2011:3).

De fleste internasjonale studier konkluderer med at tiltak for unge i overgangen til en voksentilværelse har positiv effekt (Courtney et al., 2011; Hjort & Backe-Hansen, 2008). Norske registerdataundersøkelser viser at de som får ettervernstiltak har større sjanse for å ta utdanning og redusert sjanse for arbeidsledighet og mottak av sosialhjelp (Backe-Hansen et al., 2014; Clausen & Kristofersen, 2008). Samtidig stilles det også spørsmål ved om dette resultatet kan ha sammenheng med seleksjon til tiltak.

Barnevernloven har spesielle bestemmelser for ungdom mellom 18 og 23 år. Sosialtjenesteloven har ikke det (sosialtjenesteloven, 2009). Tiltak fra NAV-kontoret for ungdom er relatert til de generelle bestemmelsene. De som ikke kan sørge for sitt livsopphold enten ved arbeid eller andre økonomiske rettigheter har krav på økonomisk stønad (§ 18). Støtten fra NAV-kontoret er subsidær, men samtidig en rettighet hvis en ikke har andre muligheter. NAV-kontoret har også andre tiltak og tjenester som kan være aktuelle for unge med arbeidsmessige– og helsemessige utfordringer, for eksempel ulike arbeidsmarkedstiltak, arbeidsavklaringspenger, kvalifiseringsprogrammet osv.

Variasjon i tiltak mellom kommuner og mellom barneverntjenesten og NAV-kontoret

Det er betydelig variasjon i om ungdommene får oppfølging fra barnevernet og hvilke tiltak de får etter at de har fylt 18 år (Bakketeig & Backe-Hansen, 2008; Fylkesmannen i Oslo og Akershus, 2009). I Statens Helsetilsyns gjennomgang av kommunenes oppfølging av ungdom med barnevernsbakgrunn i alderen 18 til 23 år, ble det avdekket flere mangler (Statens Helsetilsyn, 2009). Det var alvorlig svikt i kommunenes tilrettelegging, samordning og oppfølging av unge som ville trenge barnevernets eller sosialtjenesten/NAV-kontorets hjelp og støtte etter fylte 18 år. I tillegg til at oppfølging har betydning for den enkelte, kan også oppfølging gi samfunnsøkonomiske gevinst. Ved å redusere antallet ungdommer som ender utenfor arbeidslivet med 100 personer, sparer samfunnet 1,1 milliarder kroner (Rasmussen, Dyb, Heldal & Strøm, 2010).

Hva slags oppfølging ungdommene får er i stor grad basert på skjønnsutøvelse i barneverntjenesten og på NAV-kontoret. Samtidig er skjønnsutøvelse innrammet av organisatoriske og institusjonelle betingelser (Evetts, 2010; Oterholm, 2015; Svensson, 2010).

Den lokale organisasjonen; den enkelte barneverntjeneste og det enkelte NAV-kontor har i varierende grad utviklet retningslinjer for oppfølging av ungdom med barnevernsbakgrunn. Det er bl.a. variasjon i kommunenes retningslinjer for ungdom som har takket nei til tiltak i barnevernet og deretter angret. I noen kommuner gis det en slik mulighet innenfor en tidsramme på tre måneder, andre kommuner har seks eller 12 måneder, samtidig som lovens ramme ikke setter noen tidsbegrensninger. Dette gir ungdom ulik behandling på tvers av kommuner (Oterholm, 2008, 2015). I noen kommuner er det laget rutiner som slår fast at ungdom med barnevernsbakgrunn som har behov for økonomiske ytelser, skal motta dette fra NAV-kontoret og ikke fra barneverntjenesten. I andre kommuner yter barneverntjenesten økonomisk hjelp dersom det blir vurdert at ungdommen har behov for slik støtte.

Hvilken tjeneste som gir økonomisk støtte vil ha betydning for de føringene som blir lagt til grunn for oppfølgingen av ungdommen (Breimo, Sandvin & Thommesen, 2015; Iversen, 2008; Oterholm, 2015). Saksbehandlere i barneverntjenesten og på NAV-kontoret gjør ulike vurderinger knyttet til denne målgruppen, og tenkemåten kan sies å representere to ulike institusjonelle logikker. Dette vil kunne ha betydning for hva slags støtte og oppfølging ungdommene får (Oterholm, 2015). Barnevernslogikken er preget av en mer foreldrelignende tenkning som trekker inn et omsorgsperspektiv med vekt på betydningen av ungdommens historie, ansvar for ungdom som har vært under omsorg og en vektlegging av å sikre ungdom varige relasjoner. NAV-logikken preges mer av å utgjøre et sikkerhetsnett der det er et mål at ungdommen så raskt som mulig skal oppnå selvforsørgelse og i minst mulig utstrekning motta sosialhjelp. De ulike føringene kan forstås i lys av de to tjenestenes samfunnsmessige mandat og oppgaver. Ansatte i barneverntjenesten har også en forventning om at ungdommen skal klare seg selv, men det fremstår mer som en forventning som skal oppfylles på lengre sikt (Oterholm, 2015).

Forståelsen i barneverntjenesten fremstår mer i overensstemmelse med internasjonal oppfatning av at mål for ungdommens overgang til voksenlivet bør være gradvis med mulighet for støtte; *interdependence* (oppfølging der ungdommene kan etterspørre hjelp og støtte ved behov) og ikke *independence* (klare seg selv uten videre oppfølging) (Bakketeig, 2008; Propp, Ortega & NewHeart, 2003).

Behov for videreutvikling av oppfølging av ungdommene i overgangen til voksentilværelsen

Med bakgrunn i ungdommenes behov, variasjon i oppfølging mellom kommuner og forskjeller mellom barneverntjenesten og NAV-kontorets oppfølging, fremstår et behov for å videreutvikle tjenestene for unge med barnevernsbakgrunn.

Kommuner har ulik størrelse geografisk og demografisk og har valgt ulike måter å organisere tjenestetilbudet på. Dette er et viktig utgangspunkt for prosjektet.

Problemstilling og prosjektinnhold

Formålet med dette prosjektet har vært å bidra til at kommunene gir et best mulig tilbud til ungdom med barnevernsbakgrunn i deres overgang til voksentilværelsen. Hovedproblemstillingen var i tråd med dette: Hvordan sikre et best mulig tilbud for barnevernsungdom i overgangen til voksenlivet?

Sentrale spørsmål for å analysere arbeidsdeling og tjenestenes utforming har vært følgende problemstillinger:

- Hvilken betydning har organisasjonstilørighet for utformingen av tjenestene ungdommene får?
- Hvordan bør samarbeidet mellom NAV-kontoret og barneverntjenesten være?

Et hovedresultat fra prosjektet skulle være å utvikle et arbeidsverktøy til bruk for ansatte i barneverntjenesten og på NAV-kontoret knyttet til arbeid med denne målgruppen. For å få svar på problemstillingene og lage et best mulig arbeidsverktøy ble prosjektet utformet som flere delprosjekter.

1. En kunnskapsoppsummering om aktuell forskning relatert til NAV-kontoret og det kommunale barnevernets oppfølging av unge med barnevernserfaring og deres overgang til voksenlivet. Som del av kunnskapsoppsummeringen ble det også gjennomført et erfaringsseminar med utvalgte kommuner.
2. Arbeidsseminarer, kalt kompetanseforum, for fagfolk og ledere i barneverntjenesten og på NAV-kontoret. Kompetanseforum har gitt mulighet for refleksjon og drøfting av hvordan kommuner best mulig kan sikre et tilbud til målgruppen. Det ble gjennomført intervjuer med ungdom i målgruppen.
3. Nettsider som skal bidra til refleksjon og utvikling av barneverntjenesten og NAV-kontoret sitt arbeid overfor denne ungdomsgruppen. Nettsidene omfatter både formidling av kunnskap om sentrale områder som er viktige for ungdommene og spørsmål til praksis og refleksjon. Dette delprosjektet bygger på del en og to.

De ulike prosjektdelene

I det videre presenteres de ulike delprosjektene.

Nettsidene

Det er stor variasjon i hvordan norske kommuner er organisert og hvordan tjenestene for unge med barnevernsbakgrunn er utformet. Utformingen av nettsidene bygger på en slik forståelse. Den enkelte kommune må ta utgangspunkt i hvordan kommunen er organisert, aktuelle ressurser og tjenester lokalt i sitt arbeid. Samtidig er det grunnleggende områder som er viktige å ivareta for alle ungdommer i overgangen til en voksentilværelse. For unge med barnevernsbakgrunn må offentlige tjenester ofte bidra med støtte i denne overgangsperioden. Særlig har barneverntjenesten og NAV-kontoret viktige roller, og det er disse tjenestenes arbeid som er tema på nettsidene.

Hensikten med å utvikle nettsidene er å tilby et fleksibelt arbeidsverktøy for videreutvikling av praksis for ansatte i barneverntjenesten og på NAV-kontoret på tvers av ulikheter i kommunene. Nettsidene er tenkt brukt på ulike måter. De kan være aktuelle for den enkelte saksbehandler i utforming av tjenestetilbudet til konkrete ungdommer. De kan brukes som en inspirasjon til fagmøter og fagutvikling i barneverntjenesten og på NAV-kontoret hver for seg og på tvers av tjenestene, og på tvers av kommuner og eventuelt i samarbeid med andre relevante tjenester. Gjennom å få innblikk i andre kommuners praksis både tydeliggjøres egen praksis og det kan gi ideer til videreutvikling.

Til hvert tema er det korte introduksjoner med referanser til aktuell forskning og regelverk. Deretter presenteres spørsmål som kan bidra til kartlegging av egen praksis og refleksjon over hvordan arbeidet kan utformes. Noen forhold er relevant i flere sammenhenger og blir derfor behandlet i flere steder slik at det ikke skal være nødvendig å lese alle nettsidene i sammenheng. Nettsidene er ikke ment som en sjekklister over hva som er nødvendig å gjøre, men skal bidra til refleksjon som kan gi bedre praksis i og mellom de ulike tjenestestedene. Hvem som gjør hva og hvordan arbeidet utformes vil være nært knyttet til den kommunale organiseringen, det tilgjengelige tjenestetilbudet og den enkelte ungdoms situasjon.

Nettsidene er bygd opp rundt fem hovedtema.

- **Introduksjon** om ungdom med barnevernsbakgrunn og barneverntjenesten og NAV-kontorets oppgave
- **Livsområder** som er sentrale i ungdommers liv i overgangen til en voksen tilværelse. Det kan være overgang til egen bolig, selvforsørgelse, utdanning, arbeid osv.

- **Tiltak mellom barnevern og NAV**, fra barnevernets hjelpe- eller omsorgstiltak til ettervern, avslutning av ettervern og eventuelt overgang eller supplerende tiltak fra NAV-kontoret.
- **Organisering og oppgavefordeling** mellom barneverntjenesten og NAV-kontoret.
- **Om regelverket**

Kunnskapsoppsummeringen om NAV-kontoret og barneverntjenestens arbeid relatert til denne målgruppen er også lagt ut på nettsidene.

Kunnskapsoppsummering

Kunnskapsoppsummeringen baserer seg på kunnskap som er fremkommet i gjennomgang av aktuell forskning og et erfaringsseminar med fem kommuner/bydeler.

Litteraturgjennomgang

Det ble gjennomført strukturerte søk etter norsk litteratur om barnevernets- og NAV-kontorets arbeid med unge med barnevernserfaring i alderen 18-23 år. Søket omfattet publikasjoner som er samlet i vitenskapelige databaser, samt nettressursene til sentrale instanser som NAV og Bufdir. Det ble også gjort manuelle søk i publikasjonslistene til de mest sentrale forskningsmiljøene i feltet. Vi valgte å avgrense til søk i norsk litteratur fordi vi vurderte at organiseringen av barneverntjenesten og NAV-kontoret skiller seg fra organiseringen i andre land på en slik måte at studier fra Norge ville være mest relevant.

Søkene ble gjennomført med begrepene:

- Barnevern + NAV + ungdom
- Barnevern + sosialtjeneste(n) + ungdom
- Barnevern + ettervern
- Barnevern + «unge voksne»

Søket resulterte i 31 publikasjoner med relevans for prosjektets tema. Det er få studier som retter seg direkte mot kommunenes oppfølging av unge med barnevernserfaring. Imidlertid berører flere av publikasjonene, om oppfølging av utsatte unge, også tematikk med relevans for problemstillingene.

Disse publikasjonene er inkludert i materialet. Funnene er kategorisert i følgende temaområder:

- Kjennetegn ved gruppa unge med barnevernserfaring
- Beskrivelse av tiltakstyper – ettervern i barneverntjenesten og oppfølging fra NAV-kontoret
- Ansvarsfordeling og organisering av samarbeid mellom barneverntjenesten og NAV-kontoret i oppfølging av unge med barnevernserfaring
- Bo-oppfølging for unge med barnevernserfaring
- Ordninger med los, mentor eller fast kontaktperson i oppfølging av unge med barnevernserfaring

- Oppfølging i forhold til psykisk helse og rus
- Unge med barnevernserfarings egne opplevelser av oppfølgingen etter fylte 18 år

Gjennomgangen av eksisterende litteratur viser at tjenestetilbudet for unge med barnevernserfaring er preget av hvilken organisasjon ungdommene får tjenester fra. Analysen av materialet tyder på at oppfølgingen i regi av barnevernet har en sterkere omsorgsdimensjon og er preget av en foreldrelignende tenkning. I oppfølgingen fra NAV-kontoret er det fokus på aktivering og økonomisk selvstendighet, som kan forstås på bakgrunn av at tjenesten utgjør et sikkerhetsnett (Breimo 2015, Iversen, 2008, Oterholm, 2008, 2015). Forskjeller i tenkemåten kan sies å representere to ulike institusjonelle logikker. Dette vil kunne ha betydning for hva slags støtte og oppfølging ungdommene får (Oterholm, 2015).

Materialet viser også at mange kommuner ikke har et formalisert samarbeid gjennom nedskrevne rutiner eller etablerte samarbeidsfora. Ettervernsrundskrivet gir barnevernet et ansvar for at unge med barnevernserfaring får hjelp og støtte i overgangen til voksenlivet samt at sosialtjenestelovens formålsparagraf understreker at tjenesten skal bidra til at utsatte barn og unge får et helhetlig og samordnet tilbud (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2011, sosialtjenesteloven, 1992). I retningslinjer for samarbeid mellom barneverntjenesten og NAV-kontoret fra 2016 beskrives begge tjenestenes oppgaver og ansvar for ungdomsgruppen, og viktigheten av å gjøre individuelle vurderinger med hensyn til oppfølging blir understreket (Bufdir & AVdir, 2016)¹.

Det fremstår som en tendens til at særlig en gruppe unge med sammensatte og mer langvarige behov faller mellom og i noen tilfeller utenfor tjenestenes tilbud. Informasjon i materialet kan tyde på at unge med nedsatt funksjonsevne i noe større grad enn andre overføres fra barnevernet til kommunens voksentjenester ved fylte 18 år, samtidig som de erfarer at oppfølgingen fra NAV-kontoret ikke er tilstrekkelig. Ungdommers egne erfaringer fra overgangen mellom barneverntjenesten og NAV-kontoret, peker i retning av at flere opplever seg «kastet ut» av barnevernet. Det blir også beskrevet en opplevelse av manglende planlegging og informasjon rundt overgangen, og at denne for enkelte blir opplevd som dramatisk. Flere ungdommer peker på at de har hatt mer behov for hjelp enn hva barneverntjenesten og NAV-kontoret kunne tilby. Det kan også se ut som om spørsmål rundt medvirkning ikke blir godt nok ivaretatt i denne overgangsprosessen. Når det gjelder hvilke forhold som er viktige i selve overgangen mellom barneverntjenesten og NAV-kontoret, har vi identifisert et behov for utvikling av rutiner og retningslinjer for arbeidet. Enda viktigere synes det å være at ungdommen får en fast kontaktperson i overgangen til voksenlivet som de har tillit til.

---

¹ <https://www.nav.no/no/NAV+og+samfunn/Samarbeid/For+kommunen/Relatert+informasjon/Retningslinjer-samarbeid-barnevern-NAV> lesedato 15.1.17

Vi har ikke klart å identifisere nyere forskning som studerer det praktiske samarbeidet mellom barneverntjenesten og NAV-kontoret rundt arbeidet med oppfølging av unge med barneverns-erfaring. Vi har heller ikke funnet eksempler på «best practice» i den litteraturen vi har gjennomgått. Dette vil være et viktig område for videre forskning.

Erfaringsseminar

Som ledd i arbeidet med å utarbeide kunnskapsoversikten over kommunenes oppfølging av unge med barnevernserfaring, ble det arrangert et erfaringsseminar. Fem kommuner/bydeler i Østlandsområdet ble invitert til å delta. Kommunene har alle hatt spesielt fokus på målgruppen unge med barnevernserfaring, men har valgt ulike organisasjonsmodeller og ulike tilnærminger i arbeidet. Erfaringsseminaret ble gjennomført ved at hver kommune/bydel fikk presentere sitt arbeid, med påfølgende diskusjon og oppklarende spørsmål. Mot slutten av dagen ble erfaringene drøftet i fellesskap. Deltakerne presenterte hvordan arbeidet var organisert, hvilke erfaringer de hadde gjort og eventuelle utfordringer som var identifisert.

Det ble skrevet referat fra seminaret og en oppsummering er tatt inn som del av datagrunnlaget i selve kunnskapsoversikten. I tillegg fikk vi PowerPoint-presentasjoner fra fire av kommunene. Dette inngikk også i datamaterialet. Referatet ble sendt til deltakerne for mulighet til å korrigere feil og eventuelt utdype. Vi fikk bare noen få mindre kommentarer.

Seminardeltakerne ga et sammensatt bilde av samarbeidet mellom NAV-kontoret og barneverntjenesten. De var organisert på ulike måter, men pekte alle på fordeler ved egen organisasjon, samtidig som de også så utfordringer. Etter vår oppfatning ga seminaret gode innspill til hvordan samarbeidet mellom barneverntjenesten og NAV-kontoret kan organiseres og hvordan kommunene kan etablere et godt tilbud for målgruppa.

Oppsummering

Gjennom litteraturstudien og erfaringsseminaret ble det synliggjort at dette er et felt med forholdsvis lite forskning. Den forskningen som foreligger viser at barneverntjenesten og NAV-kontorets oppfølging har ulikt fokus og preges av ulike logikker som kan relateres til deres oppgaver og mandat. Gjennom erfaringsseminaret ble ulike måter å organisere arbeidet på synliggjort. Det var ikke en bestemt måte som fremsto som best egnet for alle. Dette vil være avhengig av kommunenes øvrige tjenestetilbud, størrelse og annen organisering av tjenestene. Generelt fremstår det som viktig at de

ansatte i tjenestene kjenner til hverandre og at det er rutiner for samarbeidet i kommunene, selv om det overfor den enkelte ungdom skal gjøres individuelle vurderinger.

Kompetanseforum

En annen del av prosjektet var gjennomføring av kompetanseforum. Dette var seminarer med representanter fra barneverntjenesten og NAV-kontor og brukerrepresentanter fra Landsforeningen for barnevernsbarn. Kompetanseforum ble gjennomført i to grupper på fem kommuner i hver og med to hele dager med ca. 5 ukers mellomrom for hver gruppe. I hvert kompetanseforum var fem kommuner representert med deltakere fra både barneverntjenesten og NAV-kontor. Kommunene valgte selv hvor mange deltakere de ville ha med. Deltakerne var fordelt på ledere, ansatte og studenter som hadde praksis fra henholdsvis barnevernspedagog- og sosionomutdanning. I alt deltok mellom 15 og 20 personer på hver samling, det vil si at totalt ca. 40 representanter fra NAV-kontor og barneverntjenester i 10 kommuner deltok i dette arbeidet.

I valg av kommuner ble det lagt vekt på å inkludere kommuner med forskjellig størrelse, og med variasjon av organiseringen av tjenester til barnevernsungdom over 18 år. Det ble også tatt hensyn til om kommunene lå i rimelig geografisk nærhet til hverandre, for å gjøre det enkelt å møtes. KS var med i utvelgelsen av kommuner.

Målet med kompetanseforum var todelt. Det ene var at deltakernes erfaringer, refleksjoner og drøftinger skulle gi innsikt i hva som er sentrale problemstillinger, muligheter og utfordringer i oppfølgingen av ungdommene. Dette ville gi viktige innspill til innholdet på nettsidene. Det andre målet var at kommunene fikk anledning til å utvikle tjenesten gjennom erfaringsdeling, refleksjon og drøfting av ulike sider ved overgangsfasen fra ungdom til voksen inkludert samarbeidsmodeller som kan gjøre kommunens tjenester til denne målgruppen bedre.

På det første møtet i kompetanseforumene presenterte deltakerne arbeidet i egen kommune, det var fokus både på hva som fungerte godt og utfordringer i arbeidet. Det ble skrevet referat fra møtet med oppsummering av sentrale områder, som ble sendt tilbake til deltakerne. På det andre møtet ble disse områdene videre utdypet særlig med tanke på innhold på nettsidene og utforming av disse.

Målsettingen om at kompetanseforum skulle gi kunnskap og innspill til utformingen av nettsidene, er etter vår vurdering nådd. Det at vi har hatt deltakere fra barneverntjenesten og NAV-kontor, med leder- og saksbehandlererfaring og også representanter fra Landsforeningen for barnevernsbarn ga

stor bredde i bidragene. Deltakernes generøse deling av erfaringer på godt og vondt, presentasjon av dilemmaer og eksempler har bidratt til at vi oppfatter nettsidenes innhold som relevant for feltet.

I forhold til målsettingen om refleksjon og tjenesteutvikling i kommunene gjennom deltakelse og diskusjon, viser evalueringene (skriftlige og muntlige) gode resultater. Deltakerne har opplevd kompetanseforum som meningsfullt og inspirerende og flere viser til konkrete endringer i arbeidet og samarbeidet mellom NAV-kontoret og barneverntjenesten om unge med barnevernsbakgrunn. Representantene fra Landsforeningen for barnevernsbarn gav uttrykk for at kompetanseforum hadde fungert som en svært god arena for medvirkning om kunnskaps- og praksisutvikling.

Gjennom kompetanseforum ble ulike organisering og forskjellige samarbeidsformer mellom tjenestene synliggjort. Det var stor variasjon, og det var ikke en måte å organisere samarbeidet på som fremsto som mest hensiktsmessig for alle kommuner. Det vil være avhengig av mange andre forhold i kommunens utforming av sine tjenester. Generelt fremstår det som viktig at de ansatte i tjenestene kjenner til hverandre og at det er rutiner for samarbeidet i kommunene, selv om det overfor den enkelte ungdom skal gjøres individuelle vurderinger.

Intervju med ungdom

Det har vært gjennomført tre intervjuer med ungdom på henholdsvis 18, 19 og 20 år. Alle tre ungdommene har hatt erfaring fra både barneverntjenesten og NAV-kontoret. Ungdommene ble rekruttert via saksbehandlere på NAV-kontor eller barneverntjenester som deltok på kompetanseforum.

Det viste seg å være utfordrende å få tak i informanter. Flere av ungdommene formidlet at deltakelse var vanskelig på grunn av helsemessige forhold. Ett intervju med en fjerde informant ble avlyst. To av intervjuene ble etter ungdommenes ønske gjennomført på telefon. Intervjuene er transkribert og gir viktig informasjon om noen ungdommers erfaringer. Det er lignende erfaringer som også kommer fram i andre undersøkelser (se kunnskapsoppsummeringen).

Ungdommene hadde varierte erfaringer knyttet til samarbeidet mellom barneverntjenesten og NAV-kontoret. Det var erfaringer med å oppleve NAV-kontoret som utilgjengelig i kontakten overfor ungdommen, men også gode opplevelser, spesielt gjennom oppfølging av ungdomsteamet på NAV-kontoret. Det ble imidlertid tydelig at ungdommene ønsket en tettere oppfølging enn det de fikk. De formidlet et behov for et større samarbeid mellom barneverntjenesten og NAV-kontoret enn det var.

Ungdommene ga et bilde av en situasjon preget av usikkerhet og tvetydighet for deres egen del. Ettervern fremsto som betydningsfullt. Overgangen til en voksentilværelse ble beskrevet som en krevende fase i livet og som en utfordrende prosess. Det gir et behov for en smidighet i oppfølgingen. Både ungdommene og tjenestene ønsket ideelt sett at ungdommene skulle være selvhjulpne, men ungdommene opplevde et behov for støtte.

Ungdommene viste til erfaringer med at barnevernet trakk seg ut dersom NAV-kontoret overtok den økonomiske delen av oppfølgingen. De opplevde en form for stigma knyttet til det å bli sosialhjelpsmottaker eller «naver», som de kalte det. Hvordan tjenestene bidrar til at ungdommene får en opplevelse av verdighet i denne prosessen kan anses som grunnleggende.

Intervjuene har, selv om de var få, bidratt til at ungdommenes egne erfaringer er trukket inn i utviklingen av innholdet i nettsidene. Sammen med deltakelse fra Landsforeningen for barnevernsbarn i kompetanseforum, og undersøkelser om unges erfaringer referert i kunnskapsoppsummeringen har ungdommenes erfaringer gitt viktige bidrag.

Referansegruppe og nettverk

Referansegruppen for prosjektet har vært KS' rådmannsutvalg i Finnmark. Det har vært avholdt et møte med dem sammen med prosjektleder og ansvarlig rådgiver hos KS. Prosjektleder informerte om innhold i prosjektet og ba om innspill til hva som ut i fra rådmennenes erfaring var sentrale dilemmaer i dette arbeidet, og hva de oppfattet som viktig å inkludere på nettsidene.

Rådmannsutvalget understreket betydningen av å ta høyde for at kommunene er ulike, selvfølgelig med hensyn til størrelse, men også geografisk utstrekning, kultur og språk. De fremholdt også at oppfølging av unge med barnevernsbakgrunn i denne fasen er et viktig arbeid som blir vektlagt i kommunene.

Prosjektleder har også deltatt på samling i KS sitt nettverk for de 10 største kommunene i Norge der samarbeid mellom barneverntjenesten og NAV-kontoret var tema.

Gjennom arbeidet med prosjektet har vi trukket veksler på vår kontakt med andre som har kompetanse på feltet. To av prosjektmedarbeiderne har i de siste to årene ledet en forskningssirkel med tematikk knyttet til ettervern og boligsosialt arbeid. Vi har drøftet aktuelle spørsmål med deltakerne i denne forskningssirkelen. Deltakerne i forskningssirkelen har også gitt innspill til utkast på innhold på nettsidene. En forskningssirkel kan beskrives som en studiesirkel hvor praktikere og forskere deltar med mål om å utvikle gjensidig innsikt og kunnskap og gjennom det bidra til utvikling

av praksis (Persson, 2010; Rydbeck, 2010; Slettebø, 2013). Arbeidet i kompetanseforum har bygd på en modifisert forskningssirkelmodell.

Forskningsetiske overveielser

Det har gjennom arbeidet med prosjektet vært dialog med Norsk senter for forskningsdata AS for å avklare om prosjektet var meldepliktig. Det er ikke samlet inn personopplysninger, og slik sett er det ikke meldepliktig. Det ble likevel vurdert som meldepliktig relatert til intervjuene med ungdommene. Prosjektet er godkjent av NSD, se vedlegg. Ungdommene ble rekruttert gjennom sin saksbehandler ved barneverntjenesten eller NAV-kontoret. Overfor ungdommene har det vært understreket at det var frivillig å delta. Ungdommene synes også å ha oppfattet dette som frivillig, da en valgte å trekke seg. Det har vært understreket at intervjuet ikke har betydning for deres sak og at informasjonen vil bli behandlet konfidensielt. Ungdommenes bidrag er anonymisert. Intervjuer forsikret seg om at ungdommene hadde noen de kunne snakke med dersom intervjuet skulle bidra til at de opplevde behov for det. Ungdommene ville gjerne bringe videre sine erfaringer fra møter med barneverntjenesten og NAV-kontoret.

Rekruttering av deltakere til kompetanseforum har foregått gjennom henvendelse til ledere i barneverntjenesten og på NAV-kontor. Enkelte steder har leder valgt å delta selv, andre har forespurt ansatte som har hatt et særlig ansvar for ungdom. Alle vi henvendte oss til, oppfattet dette som et viktig og interessant prosjekt. Bare en av kommunene takket nei til å være med i prosjektet. Denne kommunen hadde få ungdommer, og de vurderte at de derfor ikke kunne prioritere prosjektet. Hverdagen med akuttsituasjoner bidro til at noen av deltakerne i kompetanseforum uteble fra et av møtene, eller ikke kunne være med hele dagen, men på alle møtene var det deltakere fra alle fem kommunene. Deltakere fra Landsforeningen for barnevernsbarn ble plukket ut av Landsforeningen. På hvert kompetanseforum var det to representanter.

Arbeidsformen med erfaringsseminar og kompetanseforum er ikke en vanlig forskningsform, og det var derfor noe komplisert å plassere dette i relasjon til tradisjonell meldeplikt. Etter drøfting med NSD ble det enighet om at denne delen ikke var meldepliktig da det ikke ble samlet inn personopplysninger. Det ble av den grunn ikke laget referat med navn på deltakere, som gjennom et referat ville kunne blitt identifisert som del av forskningsprosjektet. Arbeidsformen med kompetanseforum kan ses som en form for aksjonsforskning der forskning og fagutvikling går parallelt. Det er også vår erfaring at denne måten å gjennomføre prosjektet på har bidratt til både kunnskapsutvikling i prosjektet og hos de som har deltatt.

Avsluttende oppsummering

Hovedproblemstillingen i dette prosjektet har vært: Hvordan sikre et best mulig tilbud for barnevernsungdom i overgangen til voksenlivet? Overordnede problemstillinger var:

- Hvilken betydning har organisasjonstilhørighet for utformingen av tjenestene ungdommene får?
- Hvordan bør samarbeidet mellom NAV-kontoret og barneverntjenesten være?

Et hovedformål fra prosjektet har vært utviklingen av et arbeidsverktøy til bruk for ansatte i barneverntjenesten og på NAV-kontoret knyttet til arbeid med denne målgruppen. For å få svar på problemstillingen og lage et best mulig arbeidsverktøy ble prosjektet utformet som flere delprosjekter.

Gjennom litteraturstudien ble det synliggjort at dette er et felt med forholdsvis lite forskning. Den forskningen som finnes, viser at barneverntjenesten og NAV-kontorets oppfølging har ulikt fokus og preges av ulike logikker som kan relateres til deres oppgaver og mandat. Gjennom erfaringsseminaret og kompetanseforum ble ulike måter å organisere arbeidet på og forskjellige samarbeidsformer mellom tjenestene synliggjort. Det var stor variasjon, og det var ikke en måte å organisere samarbeidet på som fremsto som mest hensiktsmessig for alle kommuner. Det vil være avhengig av kommunenes øvrige tjenestetilbud, størrelse og annen organisering av tjenestene. Generelt fremstår det som viktig at de ansatte i tjenestene kjenner til hverandre og at det er rutiner for samarbeidet i kommunene, selv om det overfor den enkelte ungdom skal gjøres individuelle vurderinger. Det er samtidig grunnlag for å peke på barnevernets ansvar i ivaretagelsen av det offentlige foreldreskapet, også for unge i alderen 18-23 år. Barneverntjenesten må, ved en eventuell overføring til NAV-kontoret, sikre at ungdommen får den hjelpen vedkommende har behov for. Det er nødvendig med en helhetlig forståelse som omfatter forhold rundt bolig, økonomi, psykososiale spørsmål, mestring av hverdagen, utdanning og arbeid.

Deling av erfaringer var sentralt både i erfaringsseminaret og i kompetanseforum. Dette ble understreket som svært nyttig av deltakerne og at det bidro til utvikling av tjenestene lokalt. Nettsidene vil kunne være et utgangspunkt for å arrangere erfaringsseminar på tvers av tjenester og kommuner.

Referanser

- Backe-Hansen, E., Madsen, C., Kristofersen, L. B. & Hvinden, B. (2014). *Barnevern i Norge 1990-2010: en longitudinell studie*. Oslo: NOVA, Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Bakketeig, E. (2008). Innledning. I: E. Bakketeig, & E. Backe-Hansen (Red.), *Forskingskunnskap om ettervern*. Oslo: NOVA, Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.

- Bakketeig, E. & Backe-Hansen, E. (2008). *Forskingskunnskap om ettervern*. Oslo: NOVA, Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Bakketeig, E. & Mathisen, A. S. (2008). Fosterforeldre og ettervern. I: E. Bakketeig, & E. Backe-Hansen (Red.), *Forskingskunnskap om ettervern*. Oslo: NOVA, Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Barnevernloven. (1992). Lov om barneverntjenester av 17. juli nr. 100
- Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2011). *Rundskriv om tiltak etter barnevernloven for ungdom over 18 år*. (Q-2011-13 av 22.6.2011). Oslo: Departementet.
- Breimo, J. P., Sandvin, J. T. & Thommesen, H. (2015). Trøblete overganger i et aldersdelt hjelpeapparat. *Norges barnevern*, 91 (1), 29-44.
- Bufdir & AVdir. (2016). *Retningslinjer for samarbeid mellom barneverntjenesten og NAV-kontoret*. Oslo.
- Clausen, S.-E. & Kristofersen, L. B. (2008). *Barnevernsklienter i Norge 1990-2005: en longitudinell studie*. Oslo: NOVA, Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Courtney, M., Dworsky, A., Brown, A., Cary, C., Love, K. & Vorhies, V. (2011). *Midwest evaluation of the adult functioning of former foster youth: Outcomes at age 26*. Chicago: University of Chicago, Chapin Hall.
- Dyb, E. & Johannessen, K. (2013). *Bostedsløse i Norge 2012 - en kartlegging*. Oslo: NIBR, Norsk institutt for by- og regionforskning.
- Evetts, J. (2010). Reconnecting professional occupations with professional organizations: risks and opportunities. I: L. G. Svensson, & J. Evetts (Red.), *Sociology of professions. Continental and Anglo-Saxon traditions*. Göteborg: Daidalos.
- Fylkesmannen i Oslo og Akershus. (2009). *Tilsyn vedrørende barneverntjenestene i Oslo og Akershus sitt arbeid med ettervern 2008-2009*. Oslo.
- Helgeland, I. M. (2003). *Foreldres betydning for tidligere barnevernsbarn: hvordan blir foreldre og barnevernets voksne signifikante andre for dem?* Oslo: Høgskolen i Oslo.
- Hellevik, T. (2005). *På egne ben: unges etableringsfase i Norge*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Hjort, J. L. & Backe-Hansen, E. (2008). Forskningsstatus. I: E. Bakketeig, & E. Backe-Hansen (Red.), *Forskingskunnskap om ettervern*. Oslo: NOVA, Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Höjer, I. & Sjöblom, Y. (2010). Young people leaving care in Sweden. *Child & Family Social Work*, 15 (1), 118-127. doi:10.1111/j.1365-2206.2009.00661.x
- Iversen, O. (2008). Muligheter og begrensninger. Samhandling mellom barne- og voksentjenestene. I: Å. Bratterud, & A. Skårstad (Red.), *Overgang fra barnevern til voksenliv i Trondheim. Sluttrapport fra OBVIT-prosjektet*. Trondheim: NTNU, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Samfunnsforskning AS.
- Meld. St. 17 (2015-2016). (2016). *Trygghet og omsorg. Fosterhjem til barns beste*. Oslo: Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet.
- Oterholm, I. (2008). Barneverntjenestens arbeid med ettervern. I: E. Bakketeig, & E. Backe-Hansen (Red.), *Forskingskunnskap om ettervern*. Oslo: NOVA, Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Oterholm, I. (2015). *Organisasjonens betydning for sosialarbeiders vurderinger*, Senter for profesjonsstudier, Høgskolen i Oslo og Akershus). Oslo.
- Persson, S. (2010). Forskningscirkler – en vejledning. *Gjallarhorn, Tidsskrift for professionsuddannelse*, (12), 4-16.
- Propp, J., Ortega, D. M. & NewHeart, F. (2003). Independence or Interdependence: Rethinking the Transition From "Ward of the Court" to Adulthood. *Families in Society*, 84 (2), 259-266.
- Rasmussen, I., Dyb, V. A., Heldal, N. & Strøm, S. (2010). Samfunnsøkonomiske konsekvenser av marginalisering blant ungdom. Oslo: Vista Analyse.
- Rydbeck, K. (2010). The research circle as a meeting place for researchers and practitioners. *Information Research*, 15 (3), 1-10.

- Slettebø, T. (2013). *Forsknings sirkler som fagutvikling*. I. Oslo: Universitetsforl., cop. 2013.
- Sosialtjenesteloven. (2009). *Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen av 18. desember nr. 131.*
- Statens Helsetilsyn. (2009). *Utsatte barn og unge - behov for bedre samarbeid: oppsummering av landsomfattende tilsyn i 2008 med kommunale helse-, sosial- og barneverntjenester til utsatte barn.* Oslo: Statens Helsetilsyn.
- Stein, M. (2004). *What works for young people leaving care?* Ilford: Barnardo's.
- Stein, M. (2012). *Young people leaving care: supporting pathways to adulthood.* London: Jessica Kingsley Publishers.
- Svensson, L. G. (2010). Professions, organizations, collegiality and accountability. I: L. G. Svensson, & J. Evetts (Red.), *Sociology of professions: continental and Anglo-Saxon traditions.* Göteborg: Daidalos.

Vedlegg

- Vedlegg 1: Intervjuguide ungdom
- Vedlegg 2: Samtykkeerklæring ungdom
- Vedlegg 3: Invitasjon til erfaringsdelingsseminar
- Vedlegg 4: Invitasjon til kompetanseforum
- Vedlegg 5: Dagsorden kompetanseforum dag 1
- Vedlegg 6: Dagsorden kompetanseforum dag 2
- Vedlegg 7: Godkjenning NSD – se eget dokument

Vedlegg 1

Intervjuguide ungdom

Innledning

Informasjon om prosjektet og samtykke

Bakgrunns spørsmål

Alder ved intervjudtidspunkt

Jobb/skole nå

Boform nå

Hva slags kontakt hadde du med barnevernet før du ble 18 år?

Bodde du hjemme, i fosterhjem eller på ungdomshjem da du ble 18?

Hvis plassert: Hvor lenge hadde du bodd i fosterhjem eller institusjon?

Hadde du bodd andre steder før du flyttet dit etter at du flyttet hjemmefra?

Om å bli 18 år

Hva skjedde da du ble 18 år?

Ville du ha videre kontakt med barneverntjenesten, fikk du tilbud om videre oppfølging, hvem snakket du med, hva ble dere enige om? Hvem har du hatt kontakt med?

Gikk du på skole/jobb?

Hadde du videre kontakt med fosterhjem/ungdomshjem?

Hadde du kontakt med familie?

Mange unge får hjelp fra familie, venner når de flytter for seg selv, hadde du behov for hjelp til noe for eksempel praktiske ting, skole/jobb, bolig, økonomi, skrive søknad til skoler, annet. Fikk du den hjelpen du trengte, hvem fikk du eventuelt hjelp av? Noen flytter tilbake i kortere eller lengre perioder, var det aktuelt for deg?

Har du kontakt med foreldre/fosterforeldre/institusjon i dag?

Om ettervern fra barnevernet

Hva slags kontakt har du hatt med barnevernet?

Har det vært faste avtaler, evt. hvor ofte?

Hvor har oppfølgingen vært (hjemme, møter på kontor, andre steder)

Fikk du noe hjelp knyttet til bolig, økonomi? Evt. hva?

Har du hatt kontakt med en fast saksbehandler, eller annen kontaktperson?

Opplever du at du har fått være med å påvirke hva slags oppfølging du har fått?

Hva har vært bra/nyttig

Er det noe du skulle ønske ble gjort annerledes,

Er det noe du gjerne skulle hatt hjelp til som du ikke har fått hjelp til?

Hvordan oppfølging får du av barneverntjenesten nå, evt. når avsluttet?

Kontakt med NAV?

Hva slags kontakt har du hatt med NAV?

Har det vært faste avtaler, evt. hvor ofte?

Hvor har oppfølgingen vært (hjemme, møter på kontor, andre steder)

Fikk du noe hjelp knyttet til bolig, økonomi, arbeid? Evt. hva?

Har du hatt sosialhjelp eller andre ytelser fra NAV?

Har du hatt kontakt med en fast saksbehandler, eller annen kontaktperson, flere?

Opplever du at du har fått være med å påvirke hva slags oppfølging du har fått?

Hva har vært bra/nyttig

Er det noe du skulle ønske ble gjort annerledes,

Er det noe du gjerne skulle hatt hjelp til som du ikke har fått hjelp til?

Hvordan oppfølging får du av NAV nå, evt. når avsluttet?

Forskjell barnevernet og NAV

Hva er etter din vurdering forskjeller mellom den kontakten/hjelpen du har fått fra barneverntjenesten og sosialtjenesten/NAV?

Hvordan har du opplevd samarbeidet mellom barneverntjenesten og NAV?

Andre

Er det andre tjenester du har hatt kontakt med?

Evt. hva har det handlet om?

Er det andre du tenker at du hadde trengt støtte fra?

Har det vært samarbeid mellom de ulike tjenestene du har hatt kontakt med?, evt. hvordan syns du det har fungert?

Selvstendig

Hva legger du i det å være selvstendig?

Avslutning

Hva mener du er viktig at barneverntjenesten gjør overfor ungdom i barnevernet når de nærmer seg 18?

Hva vil du gi som råd til saksbehandlere i sosialtjenesten/NAV/barneverntjenesten i møte med ungdom som har hatt tiltak i barnevernet i overgangen til en voksen tilværelse?

Er det noe du vil tilføye?

Hvordan var det å bli intervjuet om dette?

Er det noe annet du mener jeg burde spurt om?

Tusen takk!

Vedlegg 2

Intervjuguide ungdom

Innledning

Informasjon om prosjektet og samtykke

Bakgrunns spørsmål

Alder ved intervjudtidspunkt

Jobb/skole nå

Boform nå

Hva slags kontakt hadde du med barnevernet før du ble 18 år?

Bodde du hjemme, i fosterhjem eller på ungdomshjem da du ble 18?

Hvis plassert: Hvor lenge hadde du bodd i fosterhjem eller institusjon?

Hadde du bodd andre steder før du flyttet dit etter at du flyttet hjemmefra?

Om å bli 18 år

Hva skjedde da du ble 18 år?

Ville du ha videre kontakt med barneverntjenesten, fikk du tilbud om videre oppfølging, hvem snakket du med, hva ble dere enige om? Hvem har du hatt kontakt med?

Gikk du på skole/jobbb?

Hadde du videre kontakt med fosterhjem/ungdomshjem?

Hadde du kontakt med familie?

Mange unge får hjelp fra familie, venner når de flytter for seg selv, hadde du behov for hjelp til noe for eksempel praktiske ting, skole/jobbb, bolig, økonomi, skrive søknad til skoler, annet. Fikk du den hjelpen du trengte, hvem fikk du eventuelt hjelp av? Noen flytter tilbake i kortere eller lengre perioder, var det aktuelt for deg?

Har du kontakt med foreldre/fosterforeldre/institusjon i dag?

Om ettervern fra barnevernet

Hva slags kontakt har du hatt med barnevernet?

Har det vært faste avtaler, evt. hvor ofte?

Hvor har oppfølgingen vært (hjemme, møter på kontor, andre steder)

Fikk du noe hjelp knyttet til bolig, økonomi? Evt. hva?

Har du hatt kontakt med en fast saksbehandler, eller annen kontaktperson?

Opplever du at du har fått være med å påvirke hva slags oppfølging du har fått?

Hva har vært bra/nyttig

Er det noe du skulle ønske ble gjort annerledes,

Er det noe du gjerne skulle hatt hjelp til som du ikke har fått hjelp til?

Hvordan oppfølging får du av barneverntjenesten nå, evt. når avsluttet?

Kontakt med NAV?

Hva slags kontakt har du hatt med NAV?

Har det vært faste avtaler, evt. hvor ofte?

Hvor har oppfølgingen vært (hjemme, møter på kontor, andre steder)

Fikk du noe hjelp knyttet til bolig, økonomi, arbeid? Evt. hva?

Har du hatt sosialhjelp eller andre ytelser fra NAV?

Har du hatt kontakt med en fast saksbehandler, eller annen kontaktperson, flere?

Opplever du at du har fått være med å påvirke hva slags oppfølging du har fått?

Hva har vært bra/nyttig

Er det noe du skulle ønske ble gjort annerledes,

Er det noe du gjerne skulle hatt hjelp til som du ikke har fått hjelp til?

Hvordan oppfølging får du av NAV nå, evt. når avsluttet?

Forskjell barnevernet og NAV

Hva er etter din vurdering forskjeller mellom den kontakten/hjelpen du har fått fra barneverntjenesten og sosialtjenesten/NAV?

Hvordan har du opplevd samarbeidet mellom barneverntjenesten og NAV?

Andre

Er det andre tjenester du har hatt kontakt med?

Evt. hva har det handlet om?

Er det andre du tenker at du hadde trengt støtte fra?

Har det vært samarbeid mellom de ulike tjenestene du har hatt kontakt med?, evt. hvordan syns du det har fungert?

Selvstendig

Hva legger du i det å være selvstendig?

Avslutning

Hva mener du er viktig at barneverntjenesten gjør overfor ungdom i barnevernet når de nærmer seg 18?

Hva vil du gi som råd til saksbehandlere i sosialtjenesten/NAV/barneverntjenesten i møte med ungdom som har hatt tiltak i barnevernet i overgangen til en voksen tilværelse?

Er det noe du vil tilføye?

Hvordan var det å bli intervjuet om dette?

Er det noe annet du mener jeg burde spurt om?

Tusen takk!

Vedlegg 3

Til kommune/bydel

Erfaringsdeling om ettervern

Invitasjon til seminar om erfaringer med oppfølging av barnevernsungdom i overgangen til en voksen tilværelse

Dette er en invitasjon til å delta på et seminar som skal handle om kommuners erfaringer med arbeidet med oppfølging av unge med barnevernserfaring i overgangen til en voksen tilværelse. Vi tar kontakt med dere fordi vi vet at dere har eller har hatt ulike prosjekter/tiltak knyttet til oppfølging av denne brukergruppen. Vi ønsker å invitere dere til å beskrive erfaringene dere har med dette arbeidet. Gjennom at vi inviterer flere kommuner til et seminar vil dere også kunne dra nytte av å få del i andre kommuners erfaringer.

Seminaret er en del av et større prosjekt som VID Vitenskapelige Høgskole, Campus Diakonhjemmet, har fått i oppdrag fra Kommunenes arbeidsgiver-, interesse- og medlemsorganisasjon (KS) å gjennomføre; *Hvordan sikre et best mulig tilbud for barnevernsungdom i overgangen til voksenlivet?* Formålet med prosjektet er å bidra til at kommuner i Norge kan gi et best mulig tilbud til ungdom med barnevernsbakgrunn i deres overgang til voksentilværelsen. Gjennom prosjektet skal det utvikles et opplegg for økt refleksjon knyttet til kommunenes arbeid på dette området.

Vi skal gjennomføre en kunnskapsoppsummering og det er i den forbindelse vi gjerne vil få del i de erfaringene din kommune har. Resultatet av prosjektet skal bli en arbeidsbok som vil være tilgjengelig på KS' sider og være en hjelp i kommuners arbeid med ungdomsgruppen. Prosjektet skal gjennomføres i løpet av 2016 og forventes sluttført med publisering av arbeidsboken i desember 2016.

Om seminaret

Vårt mål er å samle fire- fem ulike kommuner til dette seminaret. Rent praktisk inviterer vi dere til en dagssamling i Oslo, på VID Vitenskapelige Høgskole, Campus Diakonhjemmet den 20. juni 9.30-15. Når vi har fått avtalt med de aktuelle kommunene/prosjektene vil vi sende ut oppdatert program. Vi vil skrive referat fra seminaret og bruke det inn i arbeidet med kunnskapsoppsummeringen. Dere vil bli gitt mulighet til å lese referatet og kommentere på dette. Vi sender henvendelsen til dere som leder prosjektet/tjenesten, men dere må vurdere hvem som skal delta. Det er flott hvis to har anledning til å være med og gjerne også noen som har erfaring med denne ungdomsgruppen sett fra NAV sitt ståsted. Fra oss vil Inger Oterholm, Elisabeth Brodtkorb og Ingri-Hanne Brønne Bennwik delta.

Vi håper at et seminar med erfaringsutveksling vil være nyttig for dere, samtidig som det gir oss viktig kunnskap om dette arbeidet.

Utkast program 20. juni

- 9.30-10.00 Velkommen og informasjon om prosjektet
- 10.00-11.30 Presentasjon av erfaringer fra 2 kommuner/prosjekter, innspill og spørsmål fra andre deltakere
- 11.30 -12 Lunsj
- 12.00 – 14.15 Presentasjon av erfaringer fra 3 kommuner, innspill og spørsmål fra andre deltakere

Dere velger presentasjonsform og innhold, men vi ber dere inkludere i presentasjonen hvordan kommunen arbeider knyttet til overganger på områdene: Økonomi, bolig, dagaktivitet, sosial situasjon, helse og evt. andre områder dere ser som sentrale, aktuelle samarbeidspartnere og samarbeidsformer. Hva dere ser som gode måter å organisere dette arbeidet på og hva dere ser som utfordringer? Hver kommune/prosjekt får ca 30 minutter til presentasjon og 15 minutter til spørsmål og drøfting.

Vi håper at dette også kan gi inspirasjon og være nyttig i deres arbeid.

- Vi dekker reiseutgifter. Bruk [reiseregningsskjema for eksterne](#) og merk skjemaet med «KS 28905».
- Det blir servert lunsj.

Vi håper på et positivt svar på denne henvendelsen, og vil ta kontakt i løpet av uken på telefon for å høre om dere er interessert i å delta og gi mer utfyllende informasjon.

Medarbeidere i prosjektet er presentert kort til slutt i denne invitasjonen. Vedlagt også prosjektbeskrivelsen hvis dere ønsker å lese mer om hele prosjektet.

Med vennlig hilsen

Inger Oterholm
Prosjektleder

31. mai 2016

Inger.oterholm@vid.no, tlf 22451966

Presentasjon av prosjektmedarbeiderne som vil delta på seminaret

Alle er ansatt ved VID Vitenskapelige Høgskole, Campus Diakonhjemmet og arbeider på bachelor- og masterutdanningen i sosialt arbeid og har erfaring med flere forskningsprosjekter.

Prosjektleder Inger Oterholm er førsteamanuensis og har disputert på avhandling med særlig relevans for dette prosjektet: «Organisasjonens betydning for sosialarbeideres vurderinger», som bygger på intervjuer med sosialarbeidere i barneverntjenesten og NAV om oppfølging av unge med barnevernsbakgrunn i overgangen til en voksentilværelse.

Elisabeth Brodtkorb, Høgskolelektor og stipendiat. Brodtkorb er FOU-leder ved instituttet. Hun er i ferd med å avslutte et doktorgradsprosjekt om veileder i kvalifiseringsprogrammet i NAV. Brodtkorb og Oterholm arbeider med en forskningssirkel, som er et utviklingsprosjekt, med deltakere fra barneverntjenesten og NAV i bydeler og kommuner som i halvannet år arbeider med å utvikle tjenestetilbudet til ungdom med barnevernsbakgrunn i overgangen til en voksentilværelse. Prosjektet har særlig fokus på overgangen til egen bolig.

Ingri-Hanne Brønne Bennwik er høgskolelektor og hennes hovedfagsoppgave handlet om sosialtjenesten. Hun har hovedansvarlig for kunnskapsoppsummeringen.

I tillegg deltar følgende i prosjektarbeidet:

Mari Dalen Herland er førsteamanuensis og hennes avhandling handler om tidligere barnevernsbarns erfaringer som foreldre, en 30 år longitudinell studie.

Hanne Maria Bingen, høgskolelektor og stipendiat. Hun har bred erfaring fra utvikling av IKT-støttede undervisningsopplegg og digitale læringsressurser og vil delta i arbeidet med den elektroniske delen av arbeidsboken.

Ellen Luckman, administrasjonskonsulent. Har lang erfaring med administrativ oppfølging av utdanning og prosjekter og vil delta i administrasjonen av prosjektet. Luckman har bakgrunn som sosionom.

Vedlegg 4

Til inviterte kommuner

Invitasjon til deltakelse i kompetanseforum om barneverntjenesten og NAV sin oppfølging av unge med barnevernsbakgrunn i overgangen til en voksen tilværelse

Dette er en invitasjon til ansatte i NAV og barneverntjenesten i et utvalg kommuner om å delta på to seminar om arbeidet med oppfølging av unge med barnevernsbakgrunn i overgangen til en voksen tilværelse. NAV og barneverntjenesten er sentrale aktører i oppfølging av ungdommene og vi ønsker å innhente kunnskap om hva dere erfarer som vesentlig i dette arbeidet. Det er ønskelig at hver kommune deltar med representanter fra både NAV og barneverntjenesten.

Vi vil være særlig opptatt av arbeidet med overganger som økonomi, bolig, dagaktivitet, hvordan sikre at ungdommene har et nettverk osv. og hva dere ser som gode måter å organisere dette arbeidet på og hva dere ser som utfordringer.

Vi håper at deltakelse i kompetanseforum med erfaringsutveksling vil være nyttig for dere og gi mulighet for arbeid med utvikling av egen tjeneste.

Kompetanseforum er en form for workshop og del av et større prosjekt som VID Vitenskapelige Høgskole, Campus Diakonhjemmet, har fått i oppdrag fra kommunesektorens arbeidsgiverorganisasjon (KS) å gjennomføre; *Hvordan sikre et best mulig tilbud for barnevernsungdom i overgangen til voksenlivet?*

Formål og innhold i prosjektet

Formålet med prosjektet er å utvikle en arbeidsbok som kan bidra til refleksjon rundt kommunenes arbeid på dette området, og som kan bidra til at kommunene gir et best mulig tilbud for ungdom med barnevernsbakgrunn i deres overgang til voksentilværelsen.

Prosjektet vil bestå av tre delprosjekter.

1. Det første er å utarbeide en **kunnskapsoppsummering** om aktuell forskning om kommunens arbeid med oppfølging av unge med barnevernserfaring og deres overgang til voksenlivet.
2. **Det andre er å arrangere kompetanseforum med ansatte i barneverntjenesten og NAV, som skal gi mulighet for refleksjon og drøfting av hvordan kommuner kan sikre et best mulig tilbud til målgruppen. Det er dette vi inviterer dere til å delta på.**
3. Det tredje er å utarbeide en **arbeidsbok**, som kan være et utgangspunkt for andre kommuners gjennomgang, refleksjon og drøfting av sitt arbeid med målgruppen.

En mer utførlig beskrivelse av prosjektet kan finnes i vedlagt projektskisse.

Hva innebærer deltagelse i kompetanseforum?

Vi inviterer dere til to dagssamlinger: 25.august og 28.september. På samlingene er det et mål å få del i deltakernes erfaringer, refleksjoner og drøftinger. Vi forventer ikke at deltakerne bruker mye tid i forkant på forberedelser, men at de har kjennskap til og kan beskrive hvordan kommunen har lagt opp sitt arbeid med unge med barnevernbakgrunn som skal over i en voksen tilværelse, se nedenfor i det tentative programmet for kompetanseforum.

Det vil bli skrevet referat fra seminaret. Dette vil sendes ut til alle deltakerne. Referatet vil beskrive arbeidet generelt og ikke referere til enkeltpersoners utsagn og anonymiseres. Prosjektet skal gjennomføres i løpet av 2016 og forventes sluttført med publisering av arbeidsboken i desember 2016.

Valg av kommuner og deltakere

Da vi skulle velge ut kommuner til deltagelse på seminarene, så vi det som viktig å inkludere kommuner med forskjellig størrelse, og med variasjon i organiseringen av tjenester til unge med barnevernsbakgrunn over 18 år. Det ble også tatt hensyn til om kommunene lå i rimelig geografisk nærhet til hverandre. Kompetanseforum blir gjennomført på to steder. KS har vært med i utvelgelsen av kommuner.

Målgruppen for tjenestene, ungdom med barnevernsbakgrunn, vil inkluderes i kompetanseforum gjennom representanter for brukerorganisasjoner. Vi vil også innhente ungdommers egne erfaringer ved å utføre intervjuer med ungdom rekruttert fra kommunene som deltar i prosjektet. Hvordan dette kan gjøres vil vi drøfte med dere på seminaret.

Opplegg for kompetanseforum

Kompetanseforum vil gå over to dager med noen ukers mellomrom slik at det gir mulighet for å identifisere forhold som er sentrale for arbeidet med barnevernsungdom i overgangen til en voksentilværelse og så drøfte disse videre på neste samling.

Sted og tidspunkt avklares nærmere. Vi dekker reiseutgifter.

Tentativt program for kompetanseforum

Dag 1: 25. august	
9.30 -10.00	Presentasjon av deltakerne og kommunene
10.00 – 10.15	Presentasjon av prosjektet
10.30 – 12.00	Erfaringsdeling: Presentasjon av kommunenes arbeid med overganger knyttet til områdene: Økonomi, bolig, dagaktivitet, sosial situasjon, helse og evt. andre. Innspill fra brukerorganisasjoner
12-12.30	Lunsj
12.30-13.45	Erfaringsdeling: Hvilke samarbeidsmodeller eksisterer i kommunene for arbeidet med overganger. Hvem er involvert? Hvilken betydning har ulike former for organisering for arbeidet? Hva er utfordringer, dilemmaer? Innspill fra brukerorganisasjoner
13.45-14.30	Drøfting av hvilke områder kommuner generelt må reflektere over knyttet til arbeidet med barnevernsungdom i overgangen til en voksen tilværelse. Hvilke utfordringer er det, hva erfares som gode grep?
14.30 -14.45	Avklaring av hvordan vi kan gjennomføre intervju med ungdommer med erfaringer fra oppfølging fra barneverntjenesten og eller NAV.
14.45-15.00.	Spørsmål til avklaring
Dag 2: 28. september	
9.30 -10.15	Kommentarer siden sist. Presentasjon av oppsummering av erfaringer etter første seminardag og resultater fra intervjuene med ungdom.
10.30 – 12	Arbeid med hva har erfaringsdelingen og intervjuene gitt av innsikt om overganger i de lokale kontekstene? Hvordan kan denne innsikten få konsekvenser for praksis? Evt. diskusjon i grupper og plenum
12-12.30	Lunsj
12.30-13.30:	Arbeid med hva erfaringsdeling og ungdomsintervjuene har gitt av innsikt som kan tilrettelegge for gode arbeidsdelinger og samarbeidsmodeller i oppfølging i kommunen slik at ungdom med barnevernsbakgrunn får gode tjenester i overgangen til voksentilværelsen. Evt. diskusjon i grupper og plenum
14.00-14.45	Drøfting av områder som bør inngå i en arbeidsbok til kommuner om arbeidet med barnevernsungdom i overgangen til en voksen tilværelse.
14.45-15.00	Oppsummering - avslutning

Vennlig hilsen

Prosjektgruppen bestående av Hanne Maria Bingen, Elisabeth Brodtkorb, Ingri-Hanne Brønne Bennwik, Mari Dalen Herland, Ellen Luckman og

Inger Oterholm, prosjektleder, Inger.oterholm@vid.no, tlf 22451966

Presentasjon av prosjektmedarbeiderne som vil delta på kompetanseforum:

Alle er ansatt ved VID vitenskapelige høyskole, Campus Diakonhjemmet og arbeider på bachelor og master i sosialt arbeid og har erfaring med flere forskningsprosjekter.

Prosjektleder Inger Oterholm er førsteamanuensis og har disputert på avhandling med særlig relevans for dette prosjektet: «Organisasjonens betydning for sosialarbeideres vurderinger», som bygger på intervjuer med sosialarbeidere i barneverntjenesten og NAV om oppfølging av unge med barnevernsbakgrunn i overgangen til en voksentilværelse.

Elisabeth Brodtkorb, Høgskolelektor og stipendiat. Brodtkorb er FOU-leder ved instituttet. Hun er i ferd med å avslutte et doktorgradsprosjekt om veiledere i kvalifiseringsprogrammet i NAV. Brodtkorb og Oterholm arbeider med en forskningssirkel, som er et utviklingsprosjekt, med deltakere fra barneverntjenesten og NAV i bydeler og kommuner som i halvannet år arbeider med å utvikle tjenestetilbudet til ungdom med barnevernsbakgrunn i overgangen til en voksentilværelse. Prosjektet har særlig fokus på overgangen til egen bolig.

Mari Dalen Herland er førsteamanuensis og hennes avhandling handler om tidligere barnevernsbarns erfaringer som foreldre, en 30 år longitudinell studie.

I tillegg deltar følgende i prosjektarbeidet:

Ingri-Hanne Brønne Bennwik er høgskolelektor og hennes hovedfagsoppgave handlet om sosialtjenesten. Hun er hovedansvarlig for kunnskapsoppsummeringen.

Hanne Maria Bingen, høgskolelektor og stipendiat. Hun har bred erfaring fra utvikling av IKT-støttede undervisningsopplegg og digitale læringsressurser og vil delta i arbeidet med den elektroniske delen av arbeidsboken.

Ellen Luckman, administrasjonskonsulent. Har lang erfaring med administrativ oppfølging av utdanning og prosjekter og vil delta i administrasjonen av prosjektet. Luckman har bakgrunn som sosionom.

Vedlegg 5

Til ansatte i barneverntjenesten og NAV og erfaringskonsulenter fra Landsforeningen for barnevernsbarn

Velkommen!

Kompetanseforum om oppfølging av unge med barnevernsbakgrunn i overgangen til en voksentilværelse.

Vi er veldig glad for at dere har sagt ja til å delta på to seminardager om deres arbeid med oppfølging av unge med barnevernsbakgrunn. På samlingene er det et mål å få del i deltakernes erfaringer, refleksjoner og drøftinger. Vi forventer ikke at dere bruker mye tid i forkant på forberedelser, men at dere har kjennskap til og kan beskrive hvordan barneverntjenesten og NAV har lagt opp sitt arbeid med unge med barnevernsbakgrunn som skal over i en voksen tilværelse.

I erfaringsdelingen ber vi dere om å si noe om:

- Arbeid med ungdommene i overganger knyttet til områdene: Økonomi, bolig, dagaktivitet, sosial situasjon, helse og evt. andre.
- Hvilke samarbeidsmodeller eksisterer i kommunene for arbeidet med overganger. Hvem er involvert? Hvilken betydning har ulike former for organisering for arbeidet?
- Hvilke utfordringer er det, hva erfares som gode grep?
- Andre forhold dere ser som sentrale.

Vi håper dere kan dele erfaringer både om det som fungerer bra og det som er utfordrende. Vi trenger også kunnskap om hva som er vanskelig å få til i dette arbeidet.

Vi har satt av ½ time til hver kommune. Det inkluderer presentasjon både fra barneverntjenesten og NAV. Det er opp til dere om dere har en felles presentasjon fra barneverntjenesten og NAV eller om dere gjør det hver for dere, men fint om dere avklarer tidsbruk dere i mellom slik at det ikke overskrider ½ time. Dere velger selv hvordan dere vil presentere. Det vil være mulighet for powerpoint hvis det er aktuelt.

Vi er også så heldige at deltakere fra Landsforeningen for barnevernsbarn vil være tilstede og si noe om hva de ser som sentralt knyttet til oppfølgingen i overgangen til en voksen tilværelse og gi innspill til det som blir sagt.

Se neste side for program!

Program

9.30 -10.00 Presentasjonsrunde

10.00 - 10.15 Presentasjon av prosjektet

10.15: Erfaringsdeling med presentasjoner fra barneverntjenesten og NAV

12.00 - 12.45 Lunsj

Erfaringsdeling fortsatt

13.45 – 14 pause

14.00 - 14.30 Innspill og kommentar fra Landsforeningen for barnevernsbarn

14.30 - 15.00 Drøfting av hvilke områder kommuner generelt må reflektere over knyttet til arbeidet med barnevernsungdom i overgangen til en voksen tilværelse.

Spørsmål til avklaring og informasjon om neste møte 28. september.

Annet

Det vil bli skrevet referat fra seminaret. Dette vil sendes ut til alle deltakerne.

Referatet vil bli anonymisert og beskrive arbeidet generelt og ikke referere til enkeltpersoners utsagn.

Dersom dere ønsker å få dekket reiseutgifter send en mail til Ellen Luckman: ellen.luckman@vid.no.

Dersom dere har andre spørsmål, matallergier eller andre ting, send en mail til: Inger Oterholm, inger.oterholm@vid.no 90654688

Vennlig hilsen

Elisabeth Brodtkorb, Mari Dalen Herland, Ellen Luckman og Inger Oterholm

Vedlegg 6

Til ansatte i barneverntjenesten og NAV
og erfaringskonsulenter fra Landsforeningen for barnevernsbarn

Velkommen til dag 2!

Kompetanseforum om oppfølging av unge med barnevernsbakgrunn i overgangen til en voksentilværelse.

Takk for sist! Vi ser frem til videre drøfting!

9.30 Introduksjon til dagen

Runde med hva den enkelte har tenkt på/blitt opptatt av på bakgrunn av presentasjonene forrige gang.

10.15 – 10.45 Gjennomgang av oppsummering fra første dag v/Elisabeth
Innspill fra ungdomsintervju v /Mari
Innspill til gjennomgangen

Pause

11.00 – 12.00 Drøfting av utkast til disposisjon og innhold i arbeidsboken (se vedlegg).
Arbeidsboken skal være en hjelp til kommunene i arbeidet med å utvikle sitt arbeid for ungdomsgruppen. Det vil være nyttig for oss å drøfte dette med dere. Vi tenker at det er hensiktsmessig å jobbe i grupper på deler av dagen, slik at vi får synspunkter fra flest mulig av dere.

- Er de beskrevne områdene relevante?
- Hva er viktig spørsmål som bør stilles i kommunenes arbeid knyttet til de enkelte områdene som kan hjelpe kommunene?
- Er det flere områder?
- Hva ville være nyttig informasjon, ressurser under det enkelte område?
- Andre innspill

12-12.45 lunsj

12.45 Videre drøfting av innhold i arbeidsboken
Hva er viktig for at en arbeidsbok tas i bruk

14.00 Oppsummering av drøftingen

14.15 Pause

14.30 Evaluering av kompetanseforum. Det er viktig for oss å få tilbakemelding på denne arbeidsformen med bruk av kompetanseforum.

14.45. Informasjon om videre arbeid med prosjektet og lansering av arbeidsboken
Eventuelt

Dersom dere ønsker å få dekket reiseutgifter send en mail til Ellen Luckman: ellen.luckman@vid.no.
Dersom dere har andre spørsmål, matallergier eller andre ting, send en mail til: Elisabeth Brodtkorb elisabeth.brodtkorb@vid.no, tlf. 97778742

Vennlig hilsen, Mari, Inger og Elisabeth

Vedlegg 7

Inger Oterholm
VID Diakonhjemmet VID vitenskapelig høgskole
Boks 184 Vindern
0319 OSLO

Vår dato: 17.06.2016

Vår ref: 48520 / 3 / HJP

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 30.04.2016. All nødvendig informasjon om prosjektet forelå i sin helhet 31.05.2016. Meldingen gjelder prosjektet:

48520	<i>Hvordan sikre et best mulig tilbud for barnevernsungdom i overgangen til voksenlivet?</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>VID vitenskapelig høgskole, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Inger Oterholm</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet, og finner at behandlingen av personopplysninger vil være regulert av § 7-27 i personopplysningsforskriften. Personvernombudet tilrår at prosjektet gjennomføres.

Personvernombudets tilråding forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 31.01.2017, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Kjersti Haugstvedt

Hanne Johansen-Pekovic

Kontaktperson: Hanne Johansen-Pekovic tlf: 55 58 31 18

Vedlegg: Prosjektvurdering

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

FORMÅL

Formålet med prosjektet er å undersøke og reflektere rundt det nåværende tilbudet ungdom med barnevernsbakgrunn får i deres overgang til voksentilværelsen i forskjellige kommuner, og videre bidra til at kommunene kan utvikle tilbudet til å bli best mulig.

Prosjektet er oppdragsforskning med støtte fra kommunesektorens arbeidsgiverorganisasjon (KS).

UTVALG OG DATAINNSAMLING

Prosjektet ble meldt inn som å inneholde to metoder for datainnsamling: forskningssirkel og personlig intervju.

Etter telefon 31.05.16 er det avklart at det ikke skal registreres personopplysninger i datamaterialet/referat fra forskningssirkelene. Det skal ikke bli tatt lydopptak av disse seminarene. Denne delen av prosjektet er derfor vurdert som ikke meldepliktig.

De personlige intervjuene vil bli utført med 10-15 voksne personer som har erfaring med tiltak fra barneverntjenesten og NAV. Siden det skal samles inn sensitive personopplysninger og bli gjort lydopptak er denne delen av prosjektet vurdert som meldepliktig. Under følger vurderingen for de personlige intervjuene.

REKRUTTERING

Utvalget vil bli rekruttert gjennom barneverntjenesten og NAV. Prosjektet vil kun få kontaktinformasjon til de informantene som ønsker å delta, enten videreformidlet av barneverntjenesten/NAV eller ved direkte kontakt fra informanten.

INFORMASJON OG SAMTYKKE

Utvalget informeres skriftlig og muntlig om prosjektet og samtykker til deltakelse. Informasjonsskrivet er godt utformet. Etter avtale per epost 31.05.16 skal følgende endringer gjøres:

- Tredje setning i andre avsnitt skal fjernes "Vi skal også snakke med ansatte i kommunene både barneverntjenesten og NAV".
- Prosjektslutt skal endres til 31.01.2017
- Det skal presiseres at det kun er de to forskerne nevnt i skrevet som vil ha tilgang til personopplysninger

SENSITIVE PERSONOPPLYSNINGER

Det vil behandles sensitive personopplysninger om psykososiale forhold/helseforhold.

INFORMASJONSSIKKERHET

Vi legger til grunn at behandlingen av personopplysninger er i samsvar med interne retningslinjer for informasjonssikkerhet ved VID vitenskapelig høgskole.

PROSJEKTSLUTT OG ANONYMISERING

Vi forstår det slik at du har lagt opp til å anonymisere datamaterialet innen 31.01.2017. Anonymisering innebærer å bearbeide datamaterialet slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes.

Vanligvis vil anonymisering innebære at:

- direkte personidentifiserende opplysninger slettes (inkludert koblingsnøkkel)
- indirekte personidentifiserende opplysninger slettes eller grovkategoriseres (f.eks. bakgrunnsopplysninger som arbeidsplass, stilling, alder og kjønn)
- lydopptak slettes.

